

İstehlakçıların keyfiyyətli və dayanıqlı içməli su ilə təmin edilməsi, onların kanalizasiya xidmətlərindən istifadəsinin yaxşılaşdırılması əhalinin sosial rifahının yüksəldilməsinə xidmət edir və bu sahədə su təsərrüfatı işçilərinin böyük əməyi vardır. Möhtərəm Prezident İlham Əliyevin 14 may 2014-cü il tarixdə imzaladığı sərəncamla iyun ayının 5-i “Su təsərrüfatı və meliorasiya işçiləri günü” peşə bayramı təsis edilmiş və artıq üçüncü ildir ki, yüksək əhval-ruhiyyə ilə peşə bayramını qeyd etmək sevincini yaşayırıq. Ənənəvi olaraq bayram ərəfəsində Cənab Prezident bir qrup su təsərrüfatı və meliorasiya işçisini fəxri ad və medallarla təltif edir. Bu günlərdə həmkarlarımızın bir qismi fəxri adlara layiq görülmüş, dövlət mükafatları ilə təltif olunmuşdur. Fürsətdən istifadə edib su təsərrüfatı işçilərinin əməyinə verdiyi qiymətə və göstərdiyi diqqətə görə kollektivimiz adından dövlət başçısına dərin minnətdarlığımızı bildirir, bu qərarı “Azərsu” ASC-nin çoxminli kollektivinin gələcək fəaliyyəti üçün mənəvi stimül hesab edirik.

Təbiətin nadir nemətlərindən sayılan və bütün canlıların yaşayışını təmin edən suyun mənzillərə qədər itkisiz çatdırılması, tullantı sularının ekoloji tələblərə uyğun idarə olunaraq, kənarlaşdırılması dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Məlum olduğu kimi, Azərbaycanın şirin su ehtiyatları məhdud olmaqla yanaşı, qeyri-bərabər paylanmışdır və bəzi ərazilərimiz, o cümlədən paytaxt Bakının da yerləşdiyi Abşeron yarımadasında içməli su problemi tarixən aktual olmuşdur. XIX əsrin sonlarında neft sənayesinin inkişafı ilə əlaqədar Bakının sürətlə böyüməsi içməli suya tələbatın kəskin artması ilə nəticələnmişdir. Uzun müzakirələrdən sonra ölkənin şimalından - Xaçmaz rayonu ərazisindən Bakıya su xətti çəkilmişdir. “Şollar” adı ilə tarixə düşmüş Birinci Bakı su kəmərinin gələn il istismara verilməsinin 100 ili tamam olacaqdır və onu da qeyd edim ki, bir əsrlik fəaliyyəti dövründə bu mənbə paytaxtı stabil rejimdə su ilə təmin edir. 1958-ci ildə İkinci Bakı su kəməri istismara verilmiş və bununla o dövrdə Abşeron yarımadasının suya olan tələbatı müəyyən qədər ödənməmişdir.

Ölkəmizdə infrastruktur layihələrinin, o cümlədən istehlakçıların içməli su təchizatı və kanalizasiya xidmətlərindən istifadəsinin yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş layihələrin böyük bir hissəsi Azərbaycan xalqının böyük oğlu, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevi adı ilə bağlıdır. Bugünkü konfransın adından da göründüyü kimi, Azərbaycanda meliorasiya, su təchizatı və kanalizasiya sektorunda həyata keçirilmiş layihələrin böyük hissəsi ulu öndərin təşəbbüslərinin bəhrəsidir. İstər sovet dönəmində, istərsə də müstəqillik illərində bu sahədə görülmüş işlər ya bilavasitə Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilmiş, ya da ulu öndərin ideyalarına əsaslanaraq möhtərəm Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla reallaşdırılmışdır.

1969-cu ildə Heydər Əliyevin respublika rəhbərliyinə gəlişindən sonra digər sahələr kimi su təchizatı sektorunda da dönüş yaranmışdır. Hakimiyyətə gəldiyi ilk gündən Abşeron yarımadasının

İçməli su probleminin həllini diqqətdə saxlayan ulu öndər uzun illərdir həllini gözləyən problemlərin bir çoxunu qısa müddətdə həll etməyə nail ola bilmişdir. Yüksək idarəçilik qabiliyyətinə malik, iqtisadiyyatın bütün sahələrindən məlumatlı olan görkəmli dövlət xadimi Kür su kəmərinin birinci növbəsinin istifadəyə verilməsinin sürətləndirilməsi ilə bağlı SSRİ rəhbərliyi qarşısında həlli vacib məsələlər qaldırılmışdır. Bunun nəticəsi olaraq Kür sətəmizləyici qurğularının və Kür-Bakı magistral su kəmərinin inşası ümumxalq tikintisinə çevrilmiş, 30 aya görülməli olan işlər cəmi 4 aya başa çatdırılmışdır. Beləliklə, 1972-ci ildə yekunlaşması planlaşdırılan layihənin açılışı 1970-ci ilin 27 sentyabrında baş tutmuşdur. Nəzərə almaq lazımdır ki, həmin illərdə ayrı-ayrı respublikalarda belə böyük layihələrin gerçəkləşməsi ittifaq rəhbərliyinin iradəsindən asılı olan məsələ idi. Məhz ulu öndərin nüfuzu və qətiyyəti sayəsində bu layihənin maliyyə, material və texniki təminatı ilə bağlı məsələlər operativ şəkildə həllini tapmışdır.

Kür su kəmərləri sisteminin birinci növbəsinin işə salınması Abşeronda içməli su çatışmazlığını tam aradan qaldırmağa imkan vermədi. Bu sahədə qazanılmış zəngin təcrübədən yararlanan inşaatçılar cəmi bir il sonra - 1971-ci il sentyabrında Kür su kəmərlərinin ikinci xəttini işə salmağa müvəffəq oldular.

Paytaxtda yeni yaşayış massivlərinin salınması, sənayenin sürətli inkişafı yarımada içməli suya olan tələbatı sürətlə artırdı. Bunları nəzərə alan ulu öndər Heydər Əliyev Abşerona əlavə su həcmlərinin gətirilməsi məsələsini qaldırılmış və bunun həlli üçün Kür su kəmərlərinin 2-ci və 3-cü növbəsinin tikintisinin sürətləndirilməsi, həmçinin Ceyranbatan sətəmizləyici qurğular kompleksinin genişləndirilməsi qərara alınmışdır. 1978-ci ildə Ceyranbatan sətəmizləyici qurğular kompleksinin üçüncü növbəsinin işə salınması ilə bu mənbədə su istehsalı saniyədə 2.22 m³ artırılmışdır.

Ulu öndərin xeyir-duası ilə 1980-ci ildə tikintisinə başlanmış Kür su kəmərləri sisteminin ikinci növbəsi isə mərhələlərlə 1984, 86, 88-ci illərdə təhvil verilmişdir.

Müdrək rəhbər Abşeron yarımadasına içməli suyun çatdırılması ilə paralel olaraq şəhərin su təchizatı və kanalizasiya infrastrukturunun da yenidən qurulmasını diqqətdə saxlamışdır. Ulu öndərin respublikaya birinci rəhbərliyi dövründə Abşeron yarımadasında yeni-yeni magistral və paylayıcı su xətləri çəkilmiş, su anbarları, nasos stansiyaları tikilib istismara verilmişdir. Ümummilli liderin göstərişi əsasında 1970-ci ildə “Böyük kanalizasiya” layihəsi işlənib hazırlanmış və icrasına başlanılmışdır. “Böyük kanalizasiya” layihəsi çərçivəsində bu gün də istismar olunan Şəhərkənarı, Sənaye və Sahil kollektorları, Cənubi Qafqazın ən böyük çirkab sətəmizləyici qurğusu olan Hövsan Aerasiya Stansiyası istismara verilmişdir. Bununla da yalnız mexaniki təmizləmədən keçən və ya

təmizlənmədən Xəzər dənizinə axıdılan çirkab suların böyük hissəsinin toplanaraq Hövsan Aerasiya Stansiyasına axıdılması və burada bioloji üsulla təmizlənilib zərərsizləşdirilməsi təmin edilmişdir.

Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra Bakının və Abşeron yarımadasının digər yaşayış məntəqələrinin keyfiyyətli içməli su ilə təmin olunması məsələsi yenidən aktuallaşmışdır. Ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidi ilə yenidən hakimiyyətə qayıtması çox vacib məsələ olan su təchizatı probleminin həllinə yeni bir təkan vermişdir. 1990-cı illərin ortalarında təmin olunmuş siyasi sabitliyi nəzərə alan Beynəlxalq maliyyə qurumları “Böyük Bakının su təchizatı sisteminin yenidən qurulması layihəsi”nə 88,7 milyon dollar məbləğində güzəştli kreditin ayrılmasına qərar vermişdir. Həmin layihə çərçivəsində Kür və Ceyranbatan sutəmizləyici qurğular komplekslərində əsaslı yenidənqurma işləri aparılmış, Bakı şəhərində 400-dən artıq nasosxana tikilmiş və təmir olunmuş, xüsusi texnika və avadanlıqlarla təmin edilmiş istehsalat bazaları yaradılmışdır.

Abşeron yarımadasının su təchizatının yaxşılaşdırılmasında müstəsna əhəmiyyət daşıyan Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin çəkilişi ilə bağlı təşəbbüsün müəllifi də böyük dövlət xadimi Heydər Əliyev olmuşdur. 2002-ci ildə hökumətin xüsusi iclasında paytaxta yüksək keyfiyyətli bulaq suyunun gətirilməsi vaxtının çatdığını bildirən ulu öndər Oğuz-Qəbələ zonasının yeraltı sularının öyrənilməsi barədə tapşırıqlar vermişdir.

Ölkəmizin su təchizatı və kanalizasiya sektorunun 2004-cü ildən sonrakı tarixi “Azərsu” ASC-nin fəaliyyəti ilə bağlıdır. İçməli su təchizatı və kanalizasiya sektorunda idarəetmənin təkmilləşdirilməsi məqsədilə cənab Prezident İlham Əliyev 2004-cü il iyun ayının 11-də “Azərsu” ASC-nin yaradılması haqqında Sərəncam imzalanmışdır. Ölkə başçısının bu müdrik qərarı müstəqil Azərbaycanın su təsərrüfatında köklü dəyişikliklərə gətirib çıxarmışdır.

Dövlət başçısının bu sahənin inkişafına göstərdiyi böyük diqqət və qayğı nəticəsində Bakı şəhəri və Abşeron yarımadası, eləcə də regionlarda da içməli su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yenidən qurulması üzrə xüsusi əhəmiyyətə malik layihələr uğurla həyata keçirilir.

Müstəqillik illərində su təsərrüfatında həyata keçirilmiş layihələrdən danışarkən Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri və Ceyranbatan Ultrasüzgəcli Sutəmizləyici Qurğular Kompleksini xüsusi qeyd etmək lazımdır.

2007-ci ildə tikintisinə başlanmış və 2010-cu ildə istismara verilmiş Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri Azərbaycanın müstəqillik illərində həyata keçirilmiş ən böyük infrastruktur layihəsidir və Bakı şəhərinin fasiləsiz içməli su təchizatının təmin edilməsində böyük rol oynayır. Kəmər istismara verildəndən sonra Bakı şəhərinin içməli su təchizatında stabillik yaranmış və fasiləsiz içməli su ilə təmin olunanların xüsusi çəkisi 79 faizi keçmişdir.

Bakı şəhəri və Abşeron yarımadasında su təchizatı və kanalizasiya sektorunda görülcək işlərin və Dövlət Proqramlarının icrasının səmərəliliyini artırmaq məqsədilə 2035-ci ilə perspektiv inkişaf nəzərə alınmaqla su təchizatı, kanalizasiya sistemləri və yağış sularının idarə olunması üçün Master Plan hazırlanmış və bu istiqamətdə real işlərə başlanılmışdır. Master Planın su təchizatı bölməsinin ən böyük layihəsi olan Ceyranbatan Ultrasüzgəcli Sutəmizləyici Qurğular Kompleksinin tikintisi 2015-ci ildə yekunlaşmışdır. Kompleksinin istismara verilməsi, həmçinin Ceyranbatan-Zirə magistral su kəmərinin inşası yarımadaanın şərq hissəsində yerləşən qəsəbələrin və bağ yaşayış massivlərinin su təminatının yaxşılaşdırılmasını şərtləndirmiş, eyni zamanda Qala, Türkan, Zirə, Pirallahı qəsəbələrinə ilk dəfə mərkəzləşmiş qaydada içməli suyun verilməsi təmin edilmişdir.

Bakı şəhəri və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramlarına uyğun olaraq qəsəbə və kəndlərdə infrastrukturların yaradılması və yenidən qurulması işləri intensiv qaydada davam etdirilir. Koreya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Agentliyinin qrantı hesabına icra edilmiş layihə çərçivəsində Kürdəxanı qəsəbəsində, Təmiz Şəhər layihəsi çərçivəsində Balaxanı qəsəbəsində yeni su təchizatı sistemləri yaradılmışdır.

Ötən müddətdə Bakı şəhərinin şərq hissəsinin içməli su təchizatında müstəsna əhəmiyyət daşıyan 37 Şərq və 82 Şərq anbar komplekslərində həyata keçirilən əsaslı yenidənqurma işləri nəticəsində Nizami, Xətai Suraxanı və Sabunçu rayonlarının böyük hissəsi fasiləsiz rejimdə içməli su ilə təmin edilmişdir.

Abşeron yarımadasında yeni kollektor və xətlərin, tullantı sutəmizləyici qurğuların tikintisi, mövcud xətlərin rekonstruksiyası, göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılmışdır. İnnovativ texnologiyalardan istifadə edilməklə Bayıl-Bibiheybət-Lökbatan, Xocasən-Binəqədi-Xırdalan, Bilgəh-Pirşağı, Dərnəgül-Balaxanı-Qaraçuxur-Zığ tunel tipli kanalizasiya kollektorlarının tikinti layihələri icra edilir. 14 km uzunluğunda Bayıl-Bibiheybət-Lökbatan kollektorunun istismara verilməsilə Bayraq meydanından Lökbatan dairəsinə qədər ərazidə Xəzər dənizinə axıdılan tullantı sularının qarşısı tam alınmışdır.

Sumqayıt, Buzovna və Şüvəlan çirkab sutəmizləyici qurğularının yenidən qurulması, Novxanı-Sumqayıt kanalizasiya kollektorunun tikintisi, mövcud kanalizasiya kollektorlarının yenidən qurulması nəticəsində Xəzər dənizinə təmizlənmədən axıdılan tullantı suların həcmi əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmışdır.

Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin və Ceyranbatan Ultrasüzgəcli Sutəmizləyici Qurğular Kompleksinin istismara verilməsi Kür sutəmizləyici qurğularından Abşeron yarımadasına verilən suyun bir hissəsinin su təchizatı zəif olan bölgələrə yönəldilməsinə imkan yaratmışdır. Bu imkandan

istifadə edərək Şirvan-Muğan və Sabirabad-Saatlı qrup su kəmərləri tikilmişdir. Yeri gəlmişkən, 1970-ci illərdə ulu öndərimiz Azərbaycanın regionlarında içməli su problemini həll etmək üçün qrup su kəmərlərinin tikintisini təklif etmişdir. Məlum hadisələrlə əlaqədar bu ideya həyata keçməyə də, müstəqillik dövründə cənab Prezident ulu öndərin bu arzusunu da gerçəkləşdirmişdir. Şirvan-Muğan kəmərinin 107 km uzunluğunda Hacıqabul-Biləsuvar hissəsinin istismara verilməsilə, Hacıqabul, Şirvan və Biləsuvar şəhərlərinin sakinləri keyfiyyətli və dayanıqlı su ilə təmin olunmuşdur. Hazırda bu mənbədən Salyan şəhərinə suyun verilməsinə hazırlıq görülür. Kür sətəmizləyici qurğular kompleksindən çəkilməmiş 62 km uzunluğunda magistral kəmərlər Sabirabad və Saatlı şəhərlərinin içməli su problemini həll etmişdir. Ölkə rəhbərliyinin tapşırığına əsasən, layihələrin icra edildiyi 43 şəhərin 14-də su və kanalizasiya, digər 8 şəhərdə isə su təchizatı sistemlərinin inşası yekunlaşmışdır. Qeyd etmək istəyirəm ki, regionlarda həyata keçirilən digər layihələr barədə ətraflı növbəti çıxışlarda məlumat veriləcəkdir.

Ümumilikdə, “Azərsu” ASC-nin 12 illik fəaliyyəti dövründə 6700 km magistral və paylayıcı su xətti, 2300 km kanalizasiya kollektoru və xətti, 4 sətəmizləyici qurğu, 205 su anbarı, 108 su və kanalizasiya-nasos stansiyası tikilmiş, 260 artezian və subartezian quyusu qazılmış, 420 minə yaxın smart tipli sayğac quraşdırılmışdır.

Suyun keyfiyyət göstəricilərinin müasir metodlarla tədqiqi və daim nəzarətdə saxlanması məqsədilə yeni Mərkəzi Laboratoriya yaradılmış və beynəlxalq akkreditasiyadan keçmişdir. Artıq səyyar laboratoriyalardan istifadə olunmaqla, istənilən ərazidə və şəraitdə analizlərin aparılması, su mənbələrinin ilkin tədqiqi təmin edilmişdir.

“Bulaq, su həmişə insanlara xoşbəxtlik, sağlamlıq, səadət gətiribdir. Su verən, bulaq yaradan, çay açan hər bir insan həmişə xalqın, millətin, insanların məhəbbətini qazanır”. Ümummillə lider Heydər Əliyevin bu dərin mənalı sözlərində böyük hikmət, fəlsəfi yük və bu sahədə çalışan insanların əməyinə verilən yüksək qiymət vardır.

Su təsərrüfatı işçiləri olaraq, bizi qarşıda böyük işlər, mühüm vəzifələr gözləyir. Ulu öndərimiz Heydər Əliyev siyasətinin layiqli davamçısı, Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının əhalinin içməli su təchizatı və kanalizasiya xidmətlərindən istifadəsinin yaxşılaşdırılmasına göstərdiyi diqqət və qayğı hər birimizdə ruh yüksəkliyi, mənəvi stimül yaradır. Əhalinin sosial rifahının yüksəldilməsi istiqamətində ölkə rəhbərliyinin həyata keçirdiyi siyasətə su təsərrüfatı işçiləri olaraq biz də öz töhfəmizi veririk. Ümidvarıq ki, Cənab Prezidentimizin həyata keçirdiyi müdrik siyasət nəticəsində Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı ölkəmizə böyük uğurlar, xalqımıza firavanlıq gətirəcəkdir və bu işdə “Azərsu” ASC-nin çoxminli kollektivi əlindən gələni əsirgəməyəcəkdir.